

ONTWIKKELINGSPLAN LANDSCHAPPELIJKE ELEMENTEN

Gemeente Someren

Project 9: Weidevogelgebied In het Broek

Datum: 9 november 2001
Project: 119-4
Status: Definitief
Opdrachtgever: Gemeente Someren

VOORWOORD

Door het college van Burgemeester & Wethouders van de Gemeente Someren is opdracht verstrekt aan Ingenieursbureau Van Nierop voor het opstellen van een ontwikkelingsplan van landschappelijke elementen.

Het Ontwikkelingsplan landschappelijke elementen stimuleert de inpassing van nieuwe elementen in het landschap. Het plan bouwt hiermee voort op de visie en de acties die in het landschapsbeleidsplan (Heidemij, 1997) worden genoemd. Inmiddels is de visie echter aan herziening toe op basis van nieuwe ontwikkelingen. Te denken valt hierbij aan de Reconstructie, de gebiedsvisies, natuurdoelenkaart en het Streekplan. Deze nieuwe ontwikkelingen zijn in het ontwikkelingsplan meegenomen en beschreven. Het rapport is zodanig ingedeeld dat het bestaat uit een hoofddocument waarin het beleid beschreven wordt en een 10-tal projectdocumenten waarin de acties worden uitgewerkt.

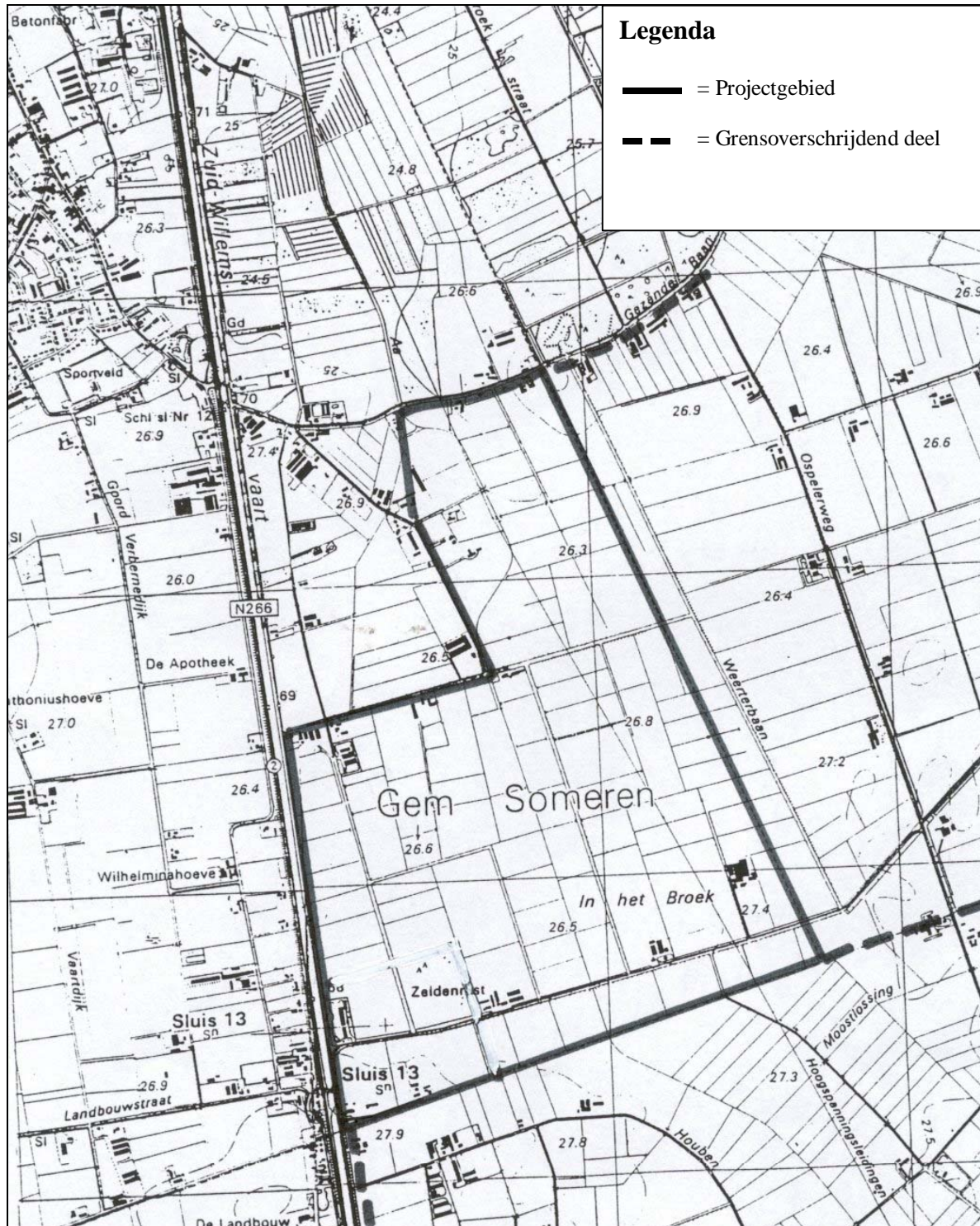
Gelijktijdig met dit plan werd door bureau van Nierop het “Beheerplan Landschappelijke Elementen” opgesteld. Dit plan behandelt het reguliere beheer van landschappelijke elementen (bermen, sloten, zandwegen, singels, houtwallen en lanen).

Voor dit project werd een begeleidingsgroep opgesteld, bestaande uit: J. Truijen en M. van der Els. Het rapport werd opgesteld door dhr. L. van Nierop en C. Zoon. Ingenieursbureau Van Nierop is een ieder die heeft bijgedragen aan het tot stand komen van dit rapport dankbaar voor de medewerking.

Eersel, 9 november 2001

Bureau van Nierop
B. Rythoviusdreef 6a
5561 TD Riethoven
e-mail: info@bureauvannierop.nl
Website: www.bureauvannierop.nl
Telefoon: 0497-535400

PROJECT 9 WEIDEVOGELGEBIED IN HET BROEK

Figuur 1 Project 9, Weidevogelgebied In het Broek

Begrenzing

Weidevogelgebied In het Broek wordt aan de zuidzijde begrensd door de gemeentegrens met Nederweert, aan de oostzijde door de gemeentegrens met Asten, aan de westkant door de Zuid - Willemsvaart, de Valenpeelsedijk en de Peelweg, aan de noordzijde door de Gezandebaan.

HUIDIGE SITUATIE

Huidige natuurwaarde en landschapswaarde

Dit gebied in het uiterste zuidoosten van Someren is vrij dun bebouwd en rustig. Het vormt één geheel met de zeer open gebieden ten noordwesten en zuidoosten van de Grootte Peel in Asten en Nederweert. De maat van onbebouwde en verkeersvrije ruimten is in dit gebied ongeveer 1000 m. Belangrijke doorgaande wegen ontbreken ook daarbuiten nog. De Gezandebaan langs de noordgrens is de belangrijkste weg, die het gebied scheidt van het beboste Aa dal. Er zijn veel zandwegen, waarvan enkele de oudste ontginningsstructuur aangeven. De Peelweg is de voortzetting, maar ook het uiteinde, van het oude bewoningslint van Someren en Eind ten oosten van de Zuid - Willemsvaart

Het ligt vlak bij de Grootte Peel en het is een belangrijk gebied voor weidevogels. Vroeger was het een moerasgebied waaruit de Aa ontsprong. Qua ontginningsgeschiedenis en opbouw is dit gebied goed te vergelijken met de Diepenhoek ten westen van de Zuid -Willemsvaart (start ontginning rond 1900, zie figuur 2).

Langs de Jan Smitslaan ligt een oude beplante kade die het gebied ten noorden ervan volledig scheidt van het zeer open gebied ten zuiden ervan, over de grens met Nederweert. Het is een restant van een van de kaden langs het oude kanaal naar de voormalige turfstrooifabriek juist ten zuidoosten van het gebied (1900). De kade is karakteristiek voor de oude Brabantse kanalen en heeft een waardevolle eikenbosbegroeiing. Het is een van de weinige oude houtwallen in Someren (zie Beheerplan landschapselementen Someren 2001). De Weerterbaan in Asten vormt een oude weg met gevarieerde eikenbeplanting, die de open ruimte aan de oostzijde begrenst.

Langs verschillende zandwegen dwars door het gebied komt een middeloude boombeplanting voor, waardoor de openheid sterk beperkt wordt (zie beheerplan landschapselementen Someren 2001). De gemiddelde maat van werkelijk open ruimten is hier slechts 500 meter.

Geplande ontwikkelingen (overheidsbeleid, gemeentebeleid)

Een deel van het gebied ten noorden van de Jan Smitslaan is door de overheid aangewezen als zoekgebied voor beheersovereenkomsten (in het kader van “Ruime Jas”). Dit gebied loopt door tot aan de Weerterbaan in Asten. Ten zuiden van de J. Smitslaan is het oostelijk deel begrensd als beheersgebied voor bloemrijk grasland. Dit sluit aan op de grote bufferzone met beheersgebied rond de Grootte Peel.

Het populierenbos bij de J. Smitslaan wordt door de provincie aangeduid als natuurbos. Ook in het bestemmingsplan wordt dit bos gezien als onderdeel van de Groene Structuur (Natuur) aangeduid. In het bestemmingsplan wordt voor vrijwel het hele gebied, met uitzondering ten westen van het Stevensvaartje en ten zuiden van de J. Smitslaan, agrarisch gebruik verweven met natuur voorzien. Voorts wordt langs de Aa een smalle ecologische verbindingzone gezien.

In het landschapsbeleidsplan wordt dit gebied, met uitzondering van de strook ten zuiden van de J.Smitslaan, als weidevogelgebied met belangrijke openheid aangeduid. Daarbij worden de bestaande lanen over het hoofd gezien (niet aangegeven). Voor dit gebied is een weidevogelconvenant voorbereid, net zoals voor het gebied bij Diepenhoek. Verder ligt het gebied, met uitzondering van de strook ten westen van het Stevensvaartje, in de hydrologische beschermingszone rond de Grootte Peel, die zich doorzet in de gemeenten Asten en Nederweert. Daarbij is vermindering van de drainage door de Aa en haar zijsloten een belangrijke doelstelling op termijn. Dit beleid wordt door waterschap de Aa in het

Waterbeheersplan bevestigd door de aanduiding “ water voor landnatuur” in het gehele gebied tot aan de Ospelerweg in Asten.

Figuur 2 Situatie 1890

Huidige bestemmingen

Het gehele gebied, met uitzondering van het bos aan de J.Smitslaan, heeft agrarische bestemming. Het grootste deel heeft de dubbelbestemming hydrologische bufferzone van de Grootte Peel (behalve ten oosten van het Stevensvaartje). Het grootste deel van het gebied (met uitzondering van ten oosten van Stevensvaartje en tussen Aa en Peelweg) heeft de aanduiding waardevolle openheid in landschappelijke zin en voor weidevogels, met hydrologische waarden. Het onbebouwde deel daarvan dient voldoende areaal grasland te behouden.

Het gebied ten zuiden van de J. Smitslaan heeft alleen de aanduiding landschappelijk waardevolle openheid

Het bos aan de J. Smitslaan heeft de bestemming multifunctioneel bos. Op andere plaatsen in de gemeente worden ecologisch waardevolle bosjes gewoon bestemd als agrarisch gebied met

abiotische waarde, terwijl dit bos is opgezet is als snelgroeiend productiebos en nog beperkte waarde heeft. Tevens is bos in dit open gebied een vreemd element.

Figuur 3 Landschapsbeleidsplan

ONTWIKKELINGSVISIE

Gewenste ontwikkeling vanuit recent onderzoek en landschapsbeleidsplan

Het gebied tot aan de Ospelerweg in Asten is in de Reconstructie aangeduid als GHS landbouw ten behoeve van o.a. weidevogels en is onderdeel van de voorgestelde Regionale Natuur- en Landschapseenheid rond de Grootte Peel. Daardoor krijgt de hydrologische buffering van de Grootte Peel een extra prioriteit.

Belangrijk voor het ontwikkelen van dit gebied voor weidevogels, is het afbouwen of verminderen van de laanbeplantingen midden in het gebied. Deze beperken nu de werkelijk open gebieden tot slechts 500 m doorsnede. Mogelijk kunnen de beplantingen teruggebracht worden tot de omgeving van de boerderijen. De oude kade met waardevolle beplanting langs de J. Smitslaan dient behouden te worden als historische lijn. Zij valt ook samen met het vestigingslint. Als ook de beplanting langs de Weerterbaan ijler zou worden, zal dit de openheid en daarmee de waarde als weidevogelgebied verbeteren. Deze zandweg is alleen van belang voor de landbouw. Voor natuur van open gebieden zou een lagere en meer natuurlijke begroeiing (hakhout en grazige bermen) een veel hogere waarde hebben. Dit zal met de gemeente Asten overlegd moeten worden.

Het zou voor het weidevogelgebied beter zijn indien het populierenbos aan de J. Smitslaan een agrarische status of status als natuurterrein zou hebben. Omzetting op termijn in agrarisch grondgebruik of in natuurterrein met lage begroeiing (heide, grasland of hakhout) zou de waarde van het open gebied voor de natuur versterken.

Uitbreiden van de bebouwing is alleen langs de randen van het gebied mogelijk, zonder de openheid definitief te klein te maken. Langs de Weerterbaan in Asten dient geen bebouwing te ontstaan. Uitbreiding van de aanduiding waardevolle openheid is noodzakelijk tot aan de Zuid - Willemsvaart c.q. de Peelweg.

Het is gewenst om waterstandverhogingen in het voorjaar mogelijk te maken ten behoeve van weidevogels. Daarmee wordt ook invulling gegeven aan de hydrologische bufferzone rond de Grootte Peel, die nu nog vooral een papieren betekenis heeft. Dit is alleen mogelijk door in gehele peilvakken het waterpeil te verhogen. De peilvakken lopen door in de buurgemeenten Asten en Nederweert, zodat overleg noodzakelijk is.

Om maatregelen voor vernatting te kunnen nemen, is uitbreiding van de aanduiding hydrologisch waardevol en weidevogels tot de Zuid – Willemsvaart c.q. de Peelweg noodzakelijk. Om ook de beperkingen te kunnen vergoeden is uitbreiding van het beheersgebied “Ruime Jas” noodzakelijk. Zo krijgt dit gebied vorm op een integrale manier, waarbij de diverse beleidsaanduidingen elkaar ondersteunen. Een en ander kan in het kader van het uitvoeren van het weidevogelconvenant gerealiseerd worden. Het daarvoor aangegeven gebied in het bestemmingsplan is op de juiste manier begrensd.

Gewenste bestemmingen

Ten zuiden van de J. Smitslaan is oostelijk van de Aa is een bestemming agrarisch met natuurwaarden of abiotische waarden noodzakelijk als basisbescherming van dit reeds begrensde beheersgebied. Het populierenbos aan de J. Smitslaan zou het beste een bestemming kunnen krijgen van agrarisch gebied met abiotische waarden (hydrologisch) of natuur. Hierdoor kan de openheid van het gebied gewaarborgd worden. Het gedeelte ten westen van het Stevensvaartje kan het beste de bestemming krijgen agrarisch met landschappelijke (en vogelkundige) waarden.

REALISATIE

Mogelijkheden voor subsidie

Tot nu toe is alleen subsidie mogelijk volgens het principe van de Ruime Jas (wie het eerst komt die het eerst maakt) voor weidevogelbeheer en randenbeheer in een klein deel van het zuidelijke gebied tussen Valenpeelsedijk en J. Smitslaan. Ten zuiden van de J. Smitslaan is, oostelijk van de Aa, beheerssubsidie mogelijk voor bloemrijke graslandpercelen in het kader van Programma Beheer. Voor het populierenbos in het zuidwesten kan beheerssubsidie verkregen worden in het kader van Programma Beheer voor “natuurbos”.

Acties voor de gemeente

- 9.1 Overleg over waterhuishouding.
- 9.2 Stimuleren van vrijwillig weidevogelbeheer.
- 9.3 Uitbreiding van beheersgebied Ruime Jas.
- 9.4 Uitvoeren van het weidevogelconvenant.
- 9.5 Tegengaan van verharding van zandwegen.
- 9.6 Beperken bebouwing tot nabij bestaande bebouwing.
- 9.7 Afbouwen beplantingen buiten de omgeving van boerderijen en hoofdwegen.

Actie 9.1. Overleg over waterhuishouding

Om de omstandigheden voor weidevogels te optimaliseren is het nodig om de waterstanden in het voorjaar zo hoog mogelijk te houden. Hoe hoog dit kan en waar, dat is onderwerp van overleg met ZLTO, de gemeente Asten en Nederweert en waterschap de Aa. De gemeente Someren neemt in de ontwikkeling van dit gebied een sleutelpositie in. Door in Someren mogelijkheden (beleid en draagvlak) te creëren, wordt het daaromheen ook beter mogelijk. Draagvlak dient de gemeente te scheppen door een weidevogelconvenant uit te voeren (actie 9.4). Het kader voor dergelijk overleg kan de ontwikkeling van de hydrologische bufferzone rond de Grootte Peel zijn.

Actie 9.2. Stimuleren van vrijwillig weidevogelbeheer

Voor het gehele projectgebied is het zinvol om vrijwillige weidevogelbescherming te stimuleren. Weidevogels zijn nogal plaatstrouw. Als er veel weidevogels uitvliegen in een gebied, keren die in principe steeds weer terug en proberen te broeden. Dat dit niet altijd tot een toename leidt, komt omdat er een gebied vol kan zijn in de gegeven omstandigheden. Als er veranderingen aangebracht worden in openheid of natheid, kan het aantal broedparen wel weer stijgen, door jonge vogels die dan wel een kans krijgen. Bescherming van weidevogels verhoogt daarom het potentieel aan vogels, dat tot broeden kan komen, indien het gebied geschikter wordt. De gemeente kan hiervoor overleg voeren met de organisatie die vrijwillige weidevogelbescherming organiseert (provinciale coördinator en de ZLTO). Combinatie met actie 9.4 is gewenst.

Actie 9.3. Uitbreiding van beheersgebied Ruime Jas

Als ondersteuning van het gemeentelijk beleid inzake van de weidevogelconvenant is het gewenst om het beheersgebied Ruime Jas uit te breiden naar het hele convenant gebied. Vanuit het beleid van het waterschap wordt dit al ondersteund. Verder kan dit een goed middel zijn om beperkingen te kunnen vergoeden die ontstaan door verhoging van de waterstanden ten behoeve van weidevogels en van de hydrologische bufferzone rond de Grootte Peel. Overleg met de provincie is hierover gewenst.

Actie 9.4. Uitvoeren weidevogelconvenant

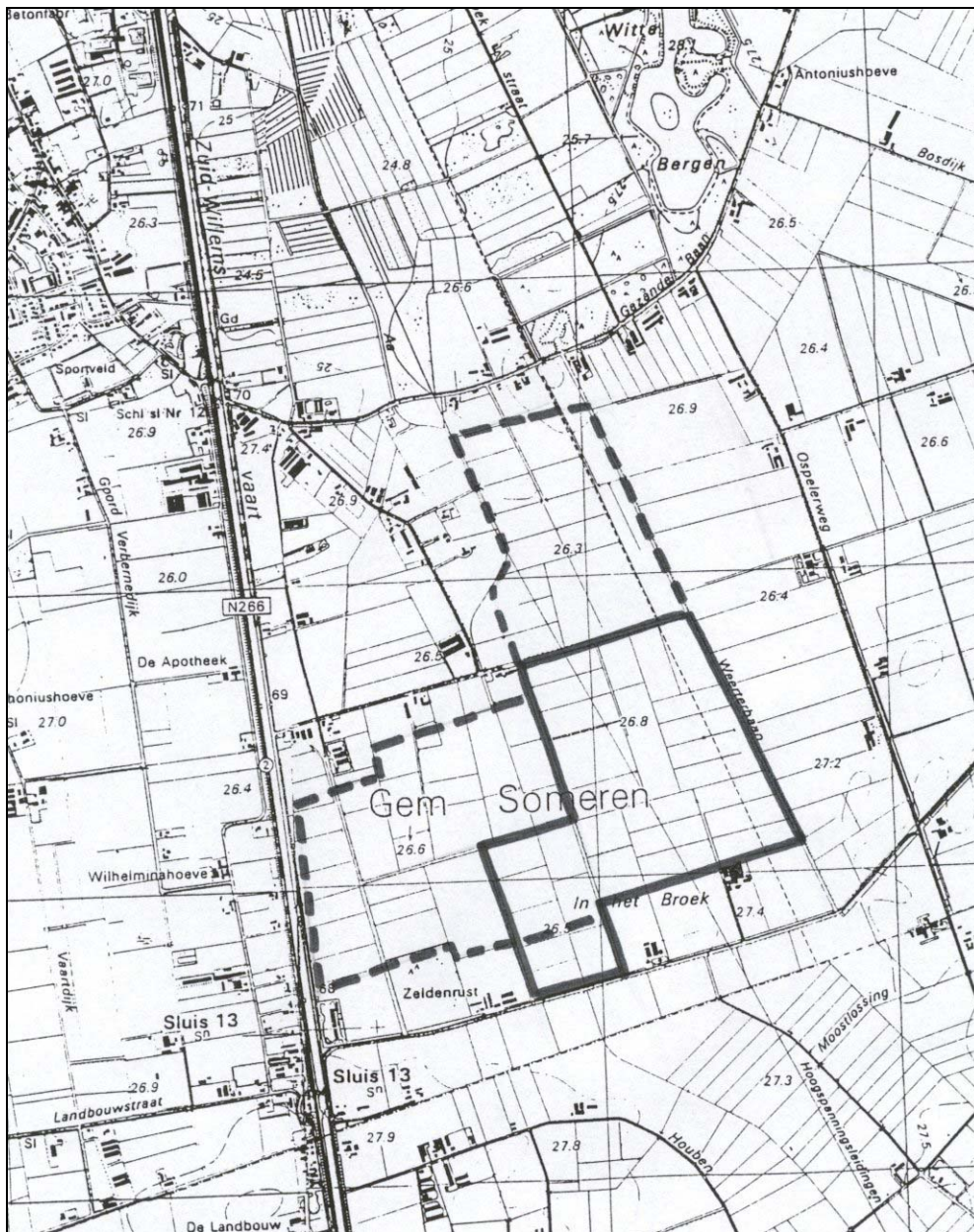
Het gebied dat in het bestemmingsplan begrensd is om afspraken te maken over behoud van areaal grasland ten behoeve van weidevogels, is op de juiste wijze begrensd. Grotendeels zijn perceelsgrenzen aangehouden en verder een afstand van 100 m uit bebouwing. Het is van belang om voor dit gebied een goed convenant met de grondgebruikers af te sluiten. Een en ander in combinatie met actie 9.1, 9.2 en 9.3.

Actie 9.5. Tegengaan verharding van zandwegen

Om de rust in het gebied te bewaren is het gewenst om de bestaande zandwegen onverhard te laten. Dit voorkomt dat de verkeersdruk toeneemt. Ook het uitstippelen of aanleggen van fietsroutes langs de zandwegen dient beperkt te worden. Fietsers hebben een grotere

verstoringinvloed dan auto's. Uitzondering van deze recreatieve ontwikkeling kan eventueel gemaakt worden voor de kanaaldijk en het Stevensvaartje.

Figuur 4 Actie 9.3

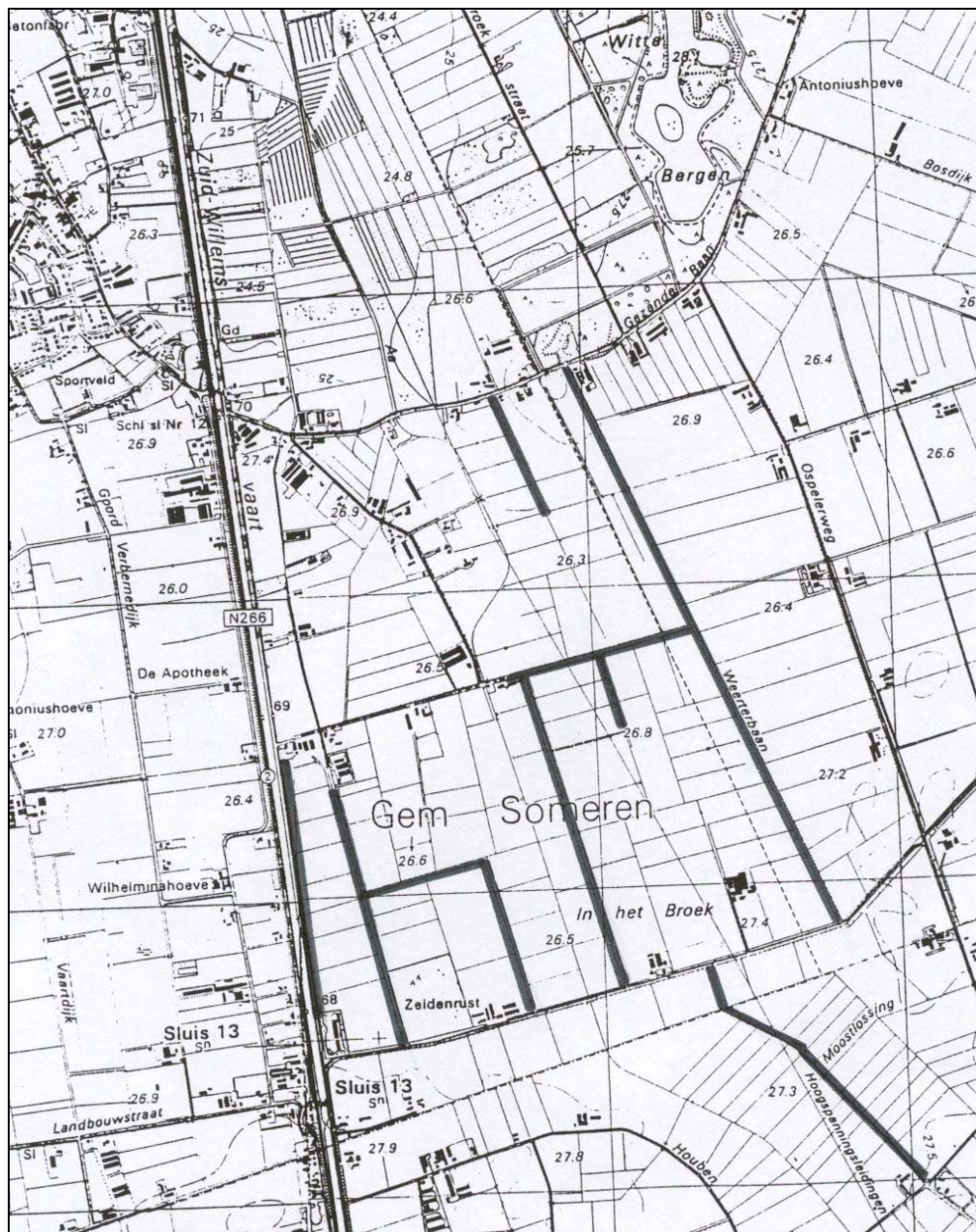
Actie 9.6. Beperken bebouwing tot bij bestaande bebouwing.

Nieuwe bebouwing dient bij voorkeur in de nabijheid van bestaande bebouwing of aan een hoofdweg gesitueerd te worden. De weinige bebouwing die op dit moment vrij in de open ruimte staat zorgt ervoor dat de openheid daar sterk afneemt, zoals de meest oostelijke boerderij aan de Valenpeelse dijk. Rond elk gebouw is een storingszone van enkele honderden meters waar nauwelijks weidevogels broeden. Door koppeling aan bestaande bebouwing wordt de openheid nauwelijks negatief beïnvloed (zie figuur 6).

Actie 9.7. Afbouwen beplanting buiten boerderijen en hoofdwegen

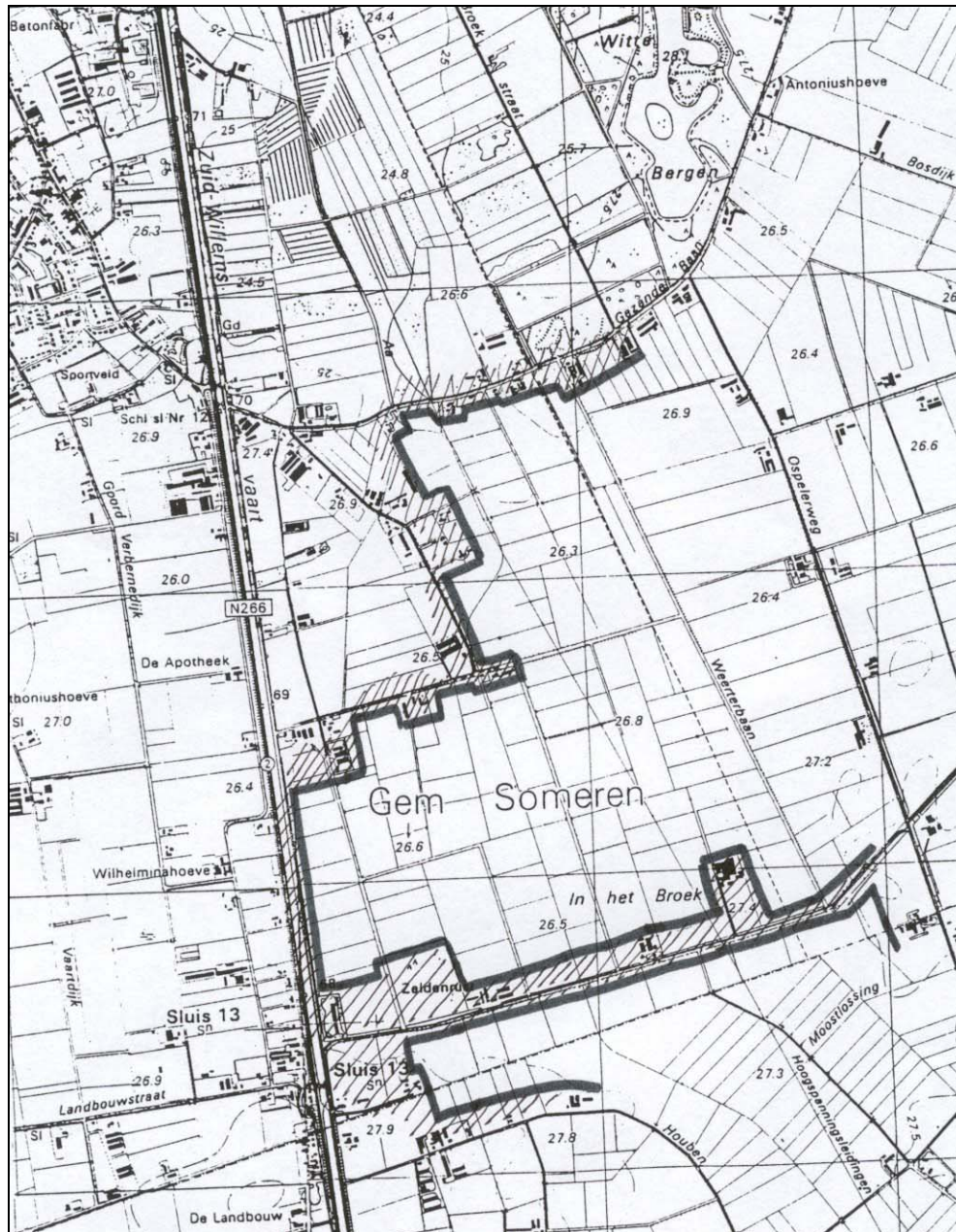
Er is in het open gebied verspreid toch veel opgaande beplanting aanwezig, die de openheid sterk beperkt. Dit zijn vooral lanen en een bosje (zie beheerplan landschappelijke elementen Someren, 2001). Normaal worden deze beplantingen beschermd. In dit gebied echter is het eigenlijk ongewenst dat er opgaande beplanting staat. Lage struwelen of natuurterrein vormen geen probleem. Daarom kan wel natuur ontwikkeld worden (zoals in het bos). Het bestaande bosje kan ofwel weer omgezet worden in landbouwgrond ofwel in lage natuur. Hiervoor is ook een wijziging van het bestemmingsplan nodig. Aanwezige beplantingen in het niet gearceerde open gebied (figuur 6) mogen opgeruimd worden.

Figuur 5 Actie 9.5

Alleen beplanting bij de gebouwen is gewenst om een goede landschappelijke inpassing van deze functies te bereiken. Wegbeplanting langs sommige wegen is van te grote invloed op de openheid, zoals de beplanting langs de Weerterbaan. Deze beperkt de openheid in het noordelijk deel sterk. Daarover is echter overleg nodig met de gemeente Asten. Beplanting met knotwilgen is nog wel mogelijk, omdat deze niet zo hoog worden. Dit past ook goed in het vochtige karakter van het gebied. Voor de afweging bij het al of niet handhaven van wegbeplantingen wordt verwezen naar het Beheerplan Landschappelijke Elementen, hoofdstuk Lanen (gemeente Someren 2001).

Figuur 6 Actie 9.6-9.7